

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi

Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

Fevzi Kırbaoğlu

2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

KARADENİZ:

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-60-5

© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni

KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON

Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu

Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yasaından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbasoğlu

İçindekiler

TAKDİM	8
1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü	
Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022.....	13
RUKİYE PATAN	
Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022.....	48
HÜLYA KINIK	
Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar	72
VAHİT GÜNTAY	
2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları	94
MUHARREM BAYRAK	
Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022.....	136
HASAN YILMAZ	

Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022 .. 182

NÜKHET GÜNTAY

Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022 211

EDA TUTAK

2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve
Ekonomi Alanındaki Değişimler 247

MELTEM HASANÇEBİ ve FEVZİ KIRBAŞOĞLU

Ukrayna'da Direnişin Bir Yılı: 2022 285

ADNAN SEYAZ

Yunanistan: 2022 315

GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

ABD'nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnacılığı
Üzerinden Bir Okuma 354

MURAT ÜLGÜL

NATO'nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü 386

KEMAL GÖKÇAY ve MURAT ÇEMREK

Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin'in Rolü: Türkiye ile
Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi 406

MÜGE YÜCE

Avrupa Birliği'nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022
Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme 425

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve MELTEM HASANÇEBİ

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

2022 Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rol Alan Muharip Devlet
Dışı Aktörlerin İncelenmesi 448

AHMET ATEŞ

Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa
Enerji Krizi 469

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

Rusya Federasyonu'ndaki Kısmi Seferberlik Kararı: İş
Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir
Değerlendirme 516

MUHAMMET NEGİZ ve NİMET KALKAN

YAZARLAR 569

TAKDİM

Karadeniz: 2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın serisi üçüncü yılında hem bölgesel hem de küresel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olma hedefini bu yılda devam ettirmekte.

Oldukça yoğun gündem içerisinde çok büyük bir emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan ve 2022 yılının değerlendirmesini içeren eserimizde birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümlerle kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2022 yılında Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta on yedi makale yer almaktadır. Üç bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2022 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan'ın Türkiye'nin iç ve dış politika alanında ve ekonomik kapasitesinde önemli gelişmelerin gerçekteştiği bir yıl olan 2022'yi değerlendirdiği "*Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022*" başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık Azerbaycan'ın 2022 yılında genel görünümü üzerine bir çerçeve sunma amacı

taşıyan “Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022” makalesi; Vahit Güntay “Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar”; Muharrem Bayrak “2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları”; Hasan Yılmaz “Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022”; Nükhet Güntay “Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022”; Eda Tutak “Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022”; Meltem Hasançebi ve Fevzi Kırbaşoğlu “2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve Ekonomi Alanındaki Değişimler”; Adnan Seyaz “Ukrayna’da Direnişin Bir Yılı: 2022”; Gökhan Öçalan “Yunanistan: 2022” başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül’ün “ABD’nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnaclığı Üzerinden Bir Okuma”; Kemal Gökçay ve Murat Çemrek’in “NATO’nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü”; Müge Yüce’nin “Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin’in Rolü: Türkiye ile Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi” ve Fevzi Kırbaşoğlu ve Meltem Hasançebi’nin “Avrupa Birliği’nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022 Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme” başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Ahmet Ateş “2022 Rusya-Ukrayna Savaşı’nda Rol Alan Muharip Devlet Dışı Aktörlerin İncelenmesi”; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoğlu “Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa Enerji Krizi”; Muhammet Negiz ve Nimet Kalkan “Rusya Federasyonu’ndaki Kısmi Seferberlik Kararı: İş Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir Değerlendirme” makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü

ARŞ. GÖR. FEVZİ KIRBAŞOĞLU
KTÜ-SAM Araştırmacı

Trabzon - Ekim 2023

Bölge Ülkelerinin
2022 Görünümü

1. BÖLÜM

BULGARİSTAN İÇİN ZORLU 2022 YILI: UKRAYNA SAVAŞI VE İÇ POLİTİKADA ÇALKANTILAR

Vahit Güntay

[Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi]

Giriş

Bulgaristan için 2022 yılı siyasi krizler ve çalkantılarla dolu geçmiştir. Yılın başında Başbakan Kiril Petkov liderliğinde yeni kurulan koalisyon hükümetinin ülkedeki siyasi durumu istikrara kavuşturacağına dair umutlar boşa çıkmıştır. Başbakan ve cumhurbaşkanı, meclis ve adli kurumlar arasındaki çekişmeler yıl boyunca devam etmiştir. Bu çekişmeler siyasi dönüşüm üzerinde daha fazla olumsuz izler bırakmıştır. Yılın ilk yarısında iktidarı oluşturan koalisyon partileri arasında yaşanan çelişkiler, partilerden birinin çekilmesine yol açmış ve bu da parlamento desteğinin olmaması nedeniyle hükümetin düşmesine neden olmuştur. Çalkantılı bir seçimi de geride bırakan ülke yeniden siyasi krizlerle karşılaşmıştır. Ülke, cumhurbaşkanı tarafından atanan geçici hükümet nezdinde başbakan olarak bir kez daha Galab Donev'e emanet edilmiştir. 2022 sonbaharında bir sonraki erken parlamento seçimleri yapılmıştır. Ne yazık ki sonuçlar ülke yönetimini devralacak istikrarlı ve düzenli bir hükümetin kurulabileceği konusunda yine umut vermemiştir.

Önceki yıl "Karadeniz: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler" adlı çalışmada yine Bulgaristan ile ilgili yapılan değerlendirmede (Güntay, 2021) bir tespiti yinelemek gerekiyor. 1990'larda Bulgaristan'ın çalkantılı dönüşümü

sırasında yolsuzluk, organize suç ve hukukun üstünlüğü gibi konularda 2021 yılında olduğu gibi 2022 yılında da benzer sorunlar gündemde kalmaya devam etmiştir. Bulgaristan 2007'de Avrupa Birliği'ne (AB) katıldığında bu sorunların çözülmemiş olması nedeniyle Brüksel, ülkenin reformlarını bir geçiş mekanizması aracılığıyla, 2021 yılında da izlemeye devam etmekteydi. AB'nin Bulgaristan'da hukukun üstünlüğünü teşvik etmedeki genel etkinliği 2022 yılında da sorgulanmaya devam etmiştir.¹

AB ve ülke içinde kurumsal atılımı sağlayamayan Bulgar toplumu için 2022, bir başka endişe ve belirsizlik yılı olarak geçmiştir. COVID-19 salgını nedeniyle korku, ölüm ve kısıtlamalarla dolu geçen iki yılın ardından daha iyi bir yıl için ilk umutlar seçimlerle birlikte gerçekleşmemiştir. 2022 yılı biraz farklı nedenlerle de olsa bir önceki yıl kadar zorlu geçmiştir. Belirsizliğin ve korkunun en önemli nedenlerinden biri elbette Rusya'nın Ukrayna'yı işgali olmuştur. Tüm bölgesel dinamikleri derinden etkileyen işgal Bulgaristan'ın yıl içindeki beklentilerini zora sokmuştur. Bulgar toplumu çatışmanın iç dinamiklerdeki olumsuzlukları tırmandıracağı yönünde bir bekleyişe girmiş, diğer yandan sosyo-ekonomik sonuçlara ilişkin korkular zirve yapmıştır. 2021 yılındaki gelişmelerle kıyaslandığında bu durum anlaşılır bir kaygıdır, çünkü çatışmanın başlamasından çok kısa bir süre sonra savaşın neden olduğu enerji krizi ve enflasyon Bulgaristan'ı da etkilemiştir. Bu gelişme, toplumun satın alma gücünün düşmesine ve yıl boyunca rekor seviyedeki enflasyon nedeniyle ciddi bir sosyal bunalıma neden olmuştur.

¹ Bulgaristan ile ilgili gelişmelere ilişkin gerek AB bünyesinde gerekse ülke içindeki uzmanlara dönemsel olarak düzenli raporlar hazırlanmaktadır. Bu raporlar aracılığıyla sorunların farkında olan AB gelişmeleri diğer üyelere de doğrudan iletme fırsatı bulmaktadır. 2022 yılındaki genel duruma ilişkin detaylı bir rapor için: Dobрева ve Lilyanova, 2023.

Bu bölüm dahilinde Bulgaristan'ın iç ve dış dinamikleri 2022 yılındaki temel gelişmeler dahilinde ele alınmıştır. Bulgaristan'daki bu temel gelişmeler sosyal ve toplumsal, iç ve dış politika açısından ayrılarak bölüm içerisinde ayrı ayrı irdelenmiştir.

2022 Yılı ve Bulgaristan'ın Genel Durumu

Sosyal ve Toplumsal Gelişmelerin 2022 Yansıması

2022'nin başında Bulgar toplumu son iki yıldır küresel COVID-19 salgınıyla oluşan korku, stres ve sosyal kısıtlamaların ardından insanların hayatlarını normale döndürecek daha iyi bir yılın geleceğine dair umutla doluydu. Tüm AB ülkelerinde olduğu gibi kısıtlamalar sonrası normal hayata dönüş bu umudu artırdı. Bulgaristan'da acil bir COVID-19 salgını durumunun ilan edildiği ve çok sayıda kısıtlamanın getirildiği yaklaşık iki yılın ardından nihayet 1 Nisan 2022'de hükümet olağanüstü halin kaldırıldığını duyurdu.

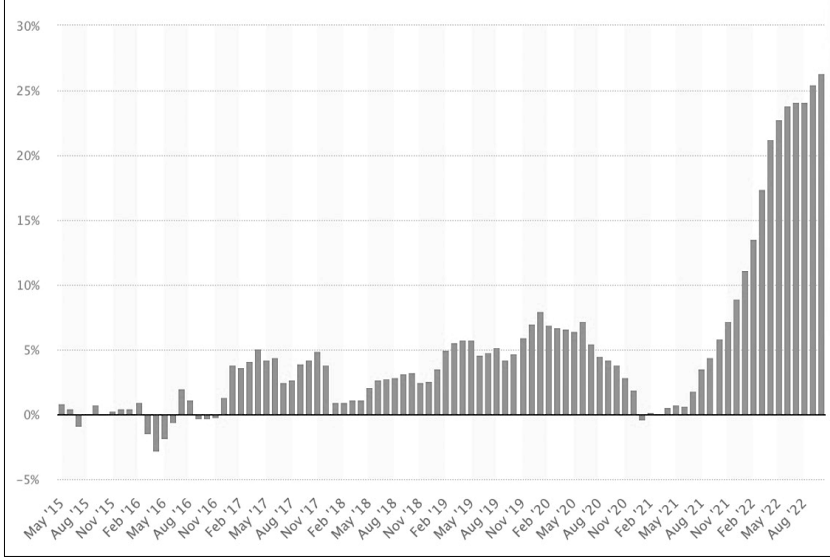
Bulgar toplumu için kısıtlamaların kaldırılması sosyal ve kültürel yaşamın canlanması ve hatta yeniden kurulmasını mümkün kıldı. Özellikle eğitimle ilgili salgın süresince edinilen tecrübeler uygulamaya konuldu. Ülkedeki eğitim sürecinin eski haline getirilmesinde kazanılan tecrübeler, önceki yıllarda uzaktan eğitim, öğretme ve öğrenme sürecinde yaşanan aksaklıkların giderilmesi için ilk adımlar eğitim alanında atıldı.

Ülkedeki COVID-19 vakalarının sayısındaki azalma sağlık sistemi açısından bir rahatlama sağladı. Daha önceki yılda kaydedilen COVID-19'a bağlı yüksek ölüm oranları tüm ülkelerde olduğu gibi Bulgar toplumunda da önemli bir psikolojik etki yaratmıştı. Bulgaristan Ulusal İstatistik Kurumu'na göre, ülkede hayatını kaybedenlerin sayısı 2021'in aynı dönemine göre %19,8 azaldı. Bu gelişme şüphesiz, Bulgar toplumu için geçen 2022 yılının birkaç olumlu yönünden biridir (Stanchev vd., 2022: 4-5).

Ne yazık ki COVID-19'un izlerinin ardından, yılın başında Rusya'nın Ukrayna işgali Bulgar toplumunda yeni bir korku ve endişe dalgası yarattı. Savaşın tırmanacağı düşüncesi ve Bulgaristan sınırlarına ulaşması ihtimali Bulgarları çok rahatsız etmiştir. Özellikle yıl içinde hükümetin Rusya karşıtı atmış olduğu adımlar toplumsal açıdan gözleri dış politikaya da çevirmiştir. Savaşın sosyo-ekonomik sonuçlarına ilişkin kaygıların artması gelişmeleri hep gündemde tutmuştur. Savaşın getirdiği ekonomik sorunlarla birlikte Bulgar vatandaşlarının 2022 yılı içindeki temel sorunu enflasyon olmuştur. Enerji krizine bağlı olarak elektrik, doğal gaz ve yakıt fiyatlarındaki hissedilir artışlar tüm AB ülkelerinde olduğu gibi Bulgar toplumu için de önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir.

Ukrayna'da savaşın başlamasından bu yana, enerji fiyatları Bulgar ekonomi politikası içinde merkezi bir yer almıştır. Artan fiyatlar yıl boyunca genel tüketici fiyat endeksinin yükselmesinde önemli bir rol oynamış ve sonuç olarak 2022 boyunca yüksek enflasyon sürmüştür. Bu nedenle hükümet, hane halkı için enerji fiyatlarındaki artışı telafi etmeye odaklanmıştır (Kandilarov, 2022a).

Bulgaristan Piyasa Ekonomisi Enstitüsü tarafından 2022 Mayıs ayında ortaya konan verilere göre Bulgaristan, satın alma gücü açısından AB'de son sıralarda yer almıştır. Bu verilere göre Bulgar tüketiciler artan gıda ve enerji fiyatlarından diğer AB vatandaşlarına göre daha fazla etkilenmiştir çünkü Bulgaristan'daki düşük gelir oranı artan enflasyonla daha da zayıflamıştır. Gıda fiyatları hızla artmaya başlamıştır. Bulgaristan'da temel gıda fiyatları sadece bir yıl içinde ortalama %30 artmıştır ve bazı ürünlerde %40'ı da aşan artışlar yaşanmıştır (Stanchev vd., 2022).

Grafik 1. Mayıs 2015-Ekim 2022 Arası Gıda Fiyatlarındaki Enflasyon Oranları

Kaynak: Wunsch, 2022.

Bulgaristan, AB içinde enflasyon artışı açısından 5. sırada yer almıştır. Bulgaristan'da tüketici fiyatları yükselmeye başladığından, 2022 Eylül ayında enflasyon yıllık bazda %18,7 ile zirve yaptı. Yılın son aylarında, Eylül ayındaki rekor büyümeye kıyasla enflasyon seviyelerinde belirli bir düşüş gözlemlense de sosyal bir rahatlama sebebinde olmamıştır. Ortalama olarak yıl boyunca enflasyon aylık bazda %15 civarlarında değişmiştir (Bulgarian National Bank, 2022).

2022 yılındaki veriler, mal ve hizmet fiyatlarındaki artışın aslında Bulgaristan'daki reel ücret artışını erittiğini, gıda fiyatlarındaki artışın ise hızlanan enflasyonun ana nedeni olduğunu göstermektedir. Yüksek fiyatlar Bulgarların alım gücünün daha da düşmesine neden olmuştur. Ülkede ilk kez çift haneli enflasyonun kaydedildiği 2022'nin başından itibaren, özellikle düşük gelirli insanların tasarrufları da ciddi derecede erimiştir.

2022 yılında uzmanlar tüketici kredilerindeki artışa dikkat çekmiştir. 2021 yılı ile karşılaştırıldığında, bankaların 1 milyar Bulgaristan levasından daha fazla kredi verdiği rapor edilmiş ve hane halkı harcamalarının ön planda olduğu vurgulanmıştır. Veriler endişe verici olarak görülmüştür, çünkü Bulgaristan Bilimler Akademisi Ekonomik Araştırma Enstitüsü analistlerine göre yaklaşık 1,6 milyon Bulgar yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Economic Research Institute, 2022). Aynı zamanda Ulusal İstatistik Kurumu verilerine göre önceki çeyreklerde olduğu gibi 2022'nin üçüncü çeyreğinde de günlük ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekenlerin oranı artmıştır (National Statistical Institute, 2022).

Ukrayna'nın işgali giderek daha fazla Avrupalıyı enerji kriziyle karşı karşıya bırakmıştır ancak Bulgaristan en çok etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır. Nüfusun beşte birinden fazlası ekonomik sıkıntılar nedeniyle faturalarını dahi ödemeyecek durumdadır. Eurostat tarafından yapılan bir araştırma, yaklaşık 2 milyon Bulgarın enerji krizinden doğrudan etkilendiğini ve %30'unun ısınma masraflarını karşılayamadığını göstermektedir. İstatistikler ayrıca ankete katılan ailelerin %28'inin evlerini yeterince ısıtamadığını yansıtmaktadır (Eurostat, 2022). Düşük gelir, yüksek enflasyon ve siyasi istikrarsızlık yakın dönemde Bulgar toplumunda gündemdeki yerini koruyacak gibi gözükmektedir.

İç Politika Alanında Temel Gelişmeler

Bulgaristan için 2022 yılı, uzun zamandır beklenen bir siyasi istikrar umuduyla başlamıştır. 2021'de üç kez erken parlamento seçimlerinin yapılmasının ve ülkenin ciddi bir siyasi krize girmesinin ardından, sonunda parlamentoda en çok oyu alan Değişime Devam (Prodalzhavame Promyanata-PP) adlı hareketin ve partinin lideri Kiril Petkov liderliğinde yeni bir koalisyon hükümeti kurulmuştur. Bulgar toplumunun umudu istikrar, siyasi krizden kademeli çıkış ve özellikle sosyo-ekonomik planda olmak üzere mevcut tüm zorlukların üstesinden gelmekti. Ne

yazık ki, bu beklentilerin birçoğu gerçekleşmemiş ve oluşturulan dörtlü koalisyonun² kendi arasındaki çelişkilerin beklenenden çok daha fazla ve güçlü olduğu tüm Bulgarlar tarafından kabullenildi. Daha doğrusu umut yerini tekrar gerçeklere bıraktı.

2022'nin ilk yarısında Kiril Petkov hükümetinin iktidarda olduğu dönemde, mevcut siyasi sorunlara çözüm bulunamayınca ülke kurumları arasındaki gerilim daha da artmıştır. Bu konuda gündemi oldukça meşgul eden örneklerden biri, iktidar koalisyonu ile Başsavcı İvan Geşev arasındaki gerilimdi. 14 Ocak 2022'de, parlamentoda okunan ortak bir bildiride, iktidardaki çoğunluk Başsavcı Geşev'i istifaya çağırdı. Koalisyon taleplerinin bir nedeni olarak, Geşev'e karşı halkın duyduğu güven eksikliğine, 2020'de istifasını talep eden kitlesel protestolara ve savcıların üst düzey yolsuzluklarını soruşturmayarak Bulgaristan'a karşı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Magnitsky Anlaşması gereğince yaptırımlara yol açan başarısızlıklarına işaret etmiştir (Kandilarov, 2022b).

8 Şubat 2022'de Bulgaristan Adalet Bakanı Nadezhda Yordanova düzenlediği basın toplantısında Yüksek Yargı Konseyi'nden Ivan Geshev'i Başsavcı olarak görevden almasını isteyeceğini belirtmesiyle tansiyon daha da artmıştır. Yürütme ve yargı arasındaki savaş, hükümetin eski başbakanı ve Bulgaristan'ın Avrupa Gelişimi için Yurttaşlar Partisi (Grazhdani za Evropeysko Razvitie na Bŭlgaria-GERB) genel başkanı Boyko Borisov'un tutuklanması süreciyle derinleşmeye devam etmiştir. Tutuklanma nedeni, daha önce alınan mali konulardaki kararlar ve deliller ile ilgiliydi. Savcılık, Borisov aleyhinde herhangi bir suçlamada bulunmadığı ve hükümetin eylemlerini yasadışı ilan

² Dörtlü koalisyon şu partilerden oluşmuştur: PP, Bulgaristan Sosyalist Partisi (Balgarska Sotsialisticheska Partiya-BSP), Demokratik Bulgaristan Partisi (Demokratichna Balgariya, DB) ve TV şovmeni Slavi Trifonov'un "Böyle bir halk var" Partisi (Ima takav narod-ITN).

ettiği için Kiril Petkov, başsavcıcıyı eski başbakanın suçlarını örtbas etmekle suçlamıştır (Popivanov, 2022).

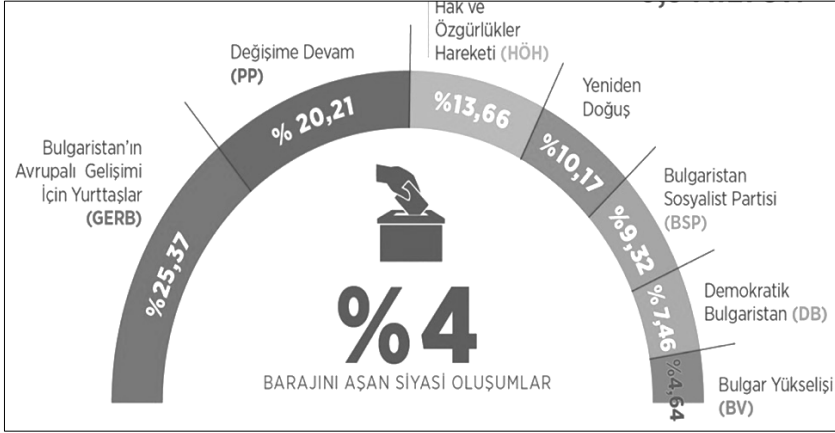
Bulgar hükümetinin istikrarsızlığı, hükümetin 2022 Nisan ayında aldığı ve Cumhurbaşkanı Rumen Radev tarafından yoğun bir şekilde eleştirilen Ukrayna'ya askeri yardım sağlama kararı nedeniyle daha da derinleşmiştir. Koalisyonun çöküşü, ITN lideri Slavi Trifonov'un bakanlarını hükümetten çekeceğini açıklamasının ardından hızlanmıştır. Bunun gerekçesi olarak da hükümetin ekonomi alanındaki başarısızlığına ve başbakanın Makedonya konusundaki ikili politikalarına işaret eden Trifonov koalisyonu çıkmaza sokmuştur. Bu gelişmeyle hükümet meclis çoğunluğunu kaybetmiştir.

Başbakan Kiril Petkov, başarısız bir azınlık hükümeti kurmaya çalışmış, ancak muhalefet partileri GERB, Haklar ve Özgürlükler Hareketi (HÖH) ve Yeniden Doğuş (Vazrazhdane) bu girişime karşı durmuştur. GERB başarısız mali politikaları vurgulamış ve destek toplamıştır. Bulgaristan Anayasası'na göre başarılı bir güvensizlik oyu hükümetin istifası ve yetkilerinin sona ermesiyle sonuçlanmaktadır. 22 Haziran 2022'de hükümet güvensizlik oylamasının ardından istifa etti. 2 Ağustos'ta hükümet, görevi Galab Donev başkanlığındaki cumhurbaşkanı tarafından atanan geçici hükümete devretmiştir (Kandilarov, 2022b).

Galab Donev, hükümetin dört ana önceliğini adil seçimlerin düzenlenmesi, devlet kurumları arasındaki güvenin yeniden tesis edilmesi, tüm krizlerden toplum adına bir çıkış yolunun bulunması ve siyasi gerilimin azaltılması, İyileşme ve Direnç Planı (Recovery and Resilience Plan) üzerinde devam edecek çalışmalara yoğunlaşılması olarak belirlemiştir. 2022'nin sonuna kadar hükümet erken parlamento seçimlerinin düzenlenmesi ve AB özelinde Brüksel'e, Bulgar İyileşme ve Direnç Planı'nın tamamlanıp sunulması yönünde direnç gösterebilmiştir.

2 Ekim 2022'de ülkenin 48. Ulusal Meclisi için parlamento seçimleri yapılmıştır. Önceki seçim sonuçlarına göre hükümet çoğunluğunu oluşturmak veya hükümet kurmak imkânsız olduğu için Bulgaristan'da son bir buçuk yılda yapılan dördüncü parlamento seçimlerine imza atılmıştır. Seçim sonuçlarına göre GERB-Demokratik Güçler Birliği (Sayuz na demokratichnite sili-SDS) koalisyonu en çok oyu almış ve parlamentoda 67 temsile sahip olmuştur. İkinci siyasi güç ise 53 koltukla ana muhalefet partisi PP olmuştur. HÖH, 36 milletvekili çıkarmış, 27 milletvekili ile milliyetçi parti Yeniden Doğuş arkasından gelmiştir. Beşinci sırada parlamentoda 25 milletvekiliyle BSP yer alırken, onu 20 kişilik bir meclis grubuyla DB izlemiştir. Parlamentodaki son siyasi parti aynı zamanda ülkedeki en yeni siyasi güç olan Bulgar Yükselişi (Balgarski Vazhod-BV) 12 milletvekili çıkarmıştır (Zankina, 2022).

Şekil 1. 2 Ekim 2022 Tarihinde Gerçekleştirilen Parlamento Seçim Sonuçları

Kaynak: Radoykov, 2022.

Yapılan parlamento seçimleri sonrası Cumhurbaşkanı Radev, Bulgar Anayasasına göre hükümetin kurulması için görevi devretmekte acele etmemeye karar vermiştir. Daha önceki seçimlerden de çıkarılan dersler neticesinde Radev'in süreci

geciktirme gerekçesi, parti liderlerine daha fazla zaman vermek ve böylece tüm siyasi güçlerin hükümeti kurmak için müzakere ve fırsatlar aramasını sağlamaktır.

Erken seçimden iki ay sonra, 5 Aralık 2022’de Boiko Borissov’un GERB-SDS koalisyonu hükümeti kurmak görevini Radev’den almıştır. GERB-SDS, esasında daha önce ulusal ve siyasi bir profili olmayan cerrah Nikolai Gabrovski’yi başbakan adayı olarak seçti. Bu seçim Borissov’un kendisinin en iyi başbakan adayı olacağını söylemesinden bir gün sonra geldi. Bulgaristan’da hükümetin kurulabilmesi için 240 sandalyeli parlamentoda en az 121 oya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu arada, diğer dört parlamento grubunun liderleri, GERB-SDS tarafından düzenlenen yetki temelinde aday gösterilen bir hükümete karşı oy kullanacaklarını sürekli dile getirmiştir. Bu dört grubun birlikte 137 oyu bulunmaktadır (Vassileva, 2022).

HÖH, GERB-SDS ilk görevi aldıktan sonra Borissov’un koalisyonuyla müzakere edeceğini belirtmiştir ancak GERB-SDS alınan yetki sonucunda hükümeti kuramamıştır. Cumhurbaşkanı Radev hükümeti kurma yönünde ikinci görevi Ulusal Meclis’teki en büyük ikinci grup olan PP’ye vermiştir. İkinci hükümet kurma yetkisi de süresin de gerçekleşmemiş ve Radev üçüncü yetkiyi BSP’ye vermiştir. Fakat Kornelia Ninova liderliğindeki parti de hükümeti kurmayı başaramamıştır. Bulgar Anayasasına göre üç yetki devri sonrası hükümet kurulamazsa yeniden seçimlere işaret edilmektedir. Ne yazık ki, Bulgaristan’daki siyasi durumun şekil alacağı en olası senaryo 2023 yılında seçimlerin yenilenmesi gibi gözükmektedir. Ağustos 2022’de geçici hükümeti devralan Galab Donev Şubat 2022 itibarıyla başbakanlık koltuğunda oturmaya devam etmektedir. İç siyasette kriz ve istikrarsızlığın yakın zamanda kontrol altına alınması zor gözükmektedir (Kandilarov, 2022b).

Dış Politika Alanında Temel Gelişmeler

2022'de Bulgaristan dış politikasının en önemli gündem maddeleri arasında, yılın en önemli uluslararası gelişmelerinden biri olan Rusya'nın Ukrayna işgali vardı. 2022 yılında başlayan işgal, Avrupa'da birçok ülkede olduğu gibi Bulgaristan'da da bir hayli ses getirdi. Bu gelişme, yıl boyunca da Bulgaristan'ın dış politikasında öncelikli olarak bazı konuların ön plana çıkmasını sağladı. Her şeyden önce, Bulgaristan ile NATO-ABD arasında daha yoğun ilişkilere yol açan bir ülke güvenliği tartışması ortaya çıktı. İkinci sırada Bulgaristan ile Rusya arasında bozulan ilişkiler gündemdedi. Üçüncü olarak, Bulgaristan'ın Ukrayna'ya karşı tutumu, Bulgar devletinin Ukrayna hükümeti ile halkına insani ve aynı zamanda askeri-teknik yardım sağlama arzusu yönündeki yaklaşımlar ön plandaydı. Bu uluslararası bağlamın dışında yıl boyunca Bulgaristan'ın Balkanlar'daki komşularıyla ilişkileri de ön plana çıkmıştır. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye ile ilişkilerde ilerlemeler kaydedilmiştir.

2022 yılı Bulgaristan diplomasisi için zor bir bağlama dönüşen Rusya-Ukrayna-NATO-ABD ekseninde önemli gelişmelerle başlamıştır. Ocak ayında Bulgaristan hükümeti Rusya-Ukrayna krizi konusunda tutumunu ortaya koymuş, Bulgaristan topraklarında 1000 askeri personelden oluşan bir NATO birliğinin yer alacağı askeri hareketlilik yerine diplomatik çözüme öncelik verdiğini vurgulamıştır. 22 Şubat'ta Bulgaristan Ulusal Meclisi, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in doğu Ukrayna'da tanıdığı bağımsız bölgeler ilanını kınayan bir bildirgeyi oyladı. Hemen ertesinde, 24 Şubat'ta Rusya Ukrayna'yı işgal etmiştir. Savaşın en başından beri Bulgar hükümeti Rusya'nın saldırganlığını kınamış, Ukrayna devletini desteklediğini açıkça ve kararlı bir şekilde ifade etmiştir (Kandilarov, 2022c).

Yıl boyunca Bulgaristan, Ukrayna halkına insani yardım sağlamak ve ülkeden gelen mültecilerin kabulünü sağlamak

adına bir dizi eylemde bulundu. Ayrıca Bulgaristan, Avrupa ülkelerinin Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara en çok destek veren ülkelerden biri olmuştur. 2022 Nisan ayında Bulgaristan ile Ukrayna arasında olağanüstü bir diplomatik trafik yaşanmış, önce Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmytro Kuleba Bulgaristan'ı ve ardından Başbakan Kiril Petkov Ukrayna'yı ziyaret etmiştir. Bu ziyaretlerin sonucu olarak Bulgaristan'ın Ukrayna tarafını destekleme taahhüdünün önemi vurgulanmıştır.

Ukrayna'ya silah gönderilmesi Mayıs 2022'de, önceki 47. Bulgaristan Ulusal Meclisi'nin aldığı kararın devamı niteliğinde, DB tarafından sunulan teklifle tartışmaya açılmıştır. BSP önceki koalisyonun kararının terk edilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ukrayna'ya yalnızca askeri-teknik yardım sağlanabileceği, silah ve mühimmat desteğinde bulunulamayacağı üzerinde hükümet anlaşmaya varmıştır. BSP, Ukrayna'ya silah gönderilmemesini yerinde ve makul bir karar olarak nitelendirmiştir. PP ve ITN partileri kararın aslında Ukrayna'nın Bulgaristan'dan talep ettiği türden yardımı öngördüğünü belirtmiştir. DBP bunu bir uzlaşma olarak tanımlamıştır (Peycheva, 2022).

2 Kasım'da düzenlenen ortak toplantıda, Dış Politika Komitesi ve Ulusal Meclis Savunma Komitesi, Bulgaristan'ın savunma yeteneklerinin güçlendirilmesi ve Ukrayna'ya askeri yardımı sağlanmasına ilişkin iki karar taslağını onaylamıştır. Karar taslakları, 3 Kasım'da Meclis Genel Kurulu'nda görüşülmek üzere sunulmuştur ve nihai karar alınmıştır. Bu karara göre Ulusal Meclis, "uluslararası toplumun Ukrayna'yı desteklemek için ortak çabalarına bir katkı olarak" bir ay içinde Ukrayna'ya askeri ve teknik destek sağlanmasına ilişkin bir karar taslağını parlamentoya sunması için Bakanlar Kurulu'na görev vermiştir.

Parlamentoda bulunan 225 milletvekilinden 175'i "Evet", 49'u "Hayır" ve biri "Çekimser" oy kullanmıştır. Ukrayna'ya askeri yardım gönderilmesine destek olarak, GERB'in tüm milletvekilleri, PP, DB ve HÖH karara olumlu yaklaşmıştır. BV

önceki pozisyonunu değiştirerek silah gönderme kararını da desteklemiştir. BSP ve milliyetçi bir parti olan Yeniden Doğuş “Hayır” kararını vurgulamış ve milletvekilleri “Savaşa Hayır? Barış!” yazılı pankartlar ile karara karşı çıkmıştır (Szczzerba, 2022).

BSP lideri Kornelia Ninova, kendilerini bir barış partisi olarak nitelendirmiş ve çatışmadaki herhangi bir tarafa silah göndererek barışın sağlanamayacağını altını çizmiştir. Ninova müzakere etme ve barışçıl bir çözüm arama yönünde ısrarcı olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Oylanan belgenin önsözünde, 47. Ulusal Meclis’in Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik saldırganlığı işgal olarak beyan edilmiştir. Ulusal Meclis bu işgali şiddetle kınayarak çatışmanın Avrupa’da barış ve güvenliğe yönelik en önemli tehdit olduğunu vurgulamıştır. Karara göre meclis, Bulgaristan’ın imkanlarını da dikkate alarak gerekli askeri teçhizatın temini için anlaşmaların kısa sürede imzalanmasını organize etmek üzere Bakanlar Kurulu’na tam yetki vermiştir.

Ulusal Meclis’in 10 Kasım 2022 tarihli kararına göre, Bakanlar Kurulu Bulgaristan’ın Ukrayna’ya yardım amaçlı AB misyonuna katkıda bulunmaya hazır olduğunu beyan etmiştir. Bir ay içinde hükümet, NATO müttefikleri ve AB ortaklarının hükümetleriyle, eskimiş Sovyet silah ve teçhizatının daha hızlı imhasına olanak sağlayacak olan Bulgar savunma kapasitesinin geliştirilmesi için müzakereler yapacaktı. Bu kararın devamı niteliğinde, Bulgaristan ülke ekonomisinin ve enerji altyapısının iyileştirilmesinde bir önlemler paketi ile ilgili müttefiklerden destek alma adına Bakanlar Kurulu yeniden görevlendirilmiştir (Havrylyuk ve Tsvetanov, 2023).

Ukrayna’daki savaşın başlangıcından bu yana Kiev, Sofya’ya farklı silah ve mühimmat desteğini içeren yazışmalarda bulunmuştu. Kasım ayının başında Ukrayna Büyükelçisi Vitaly Moskalenko, Bulgaristan Savunma Bakanlığı’na 30’dan fazla maddeden oluşan bir liste gönderdiğini belirtti. Ukrayna’nın öncelikle hava savunma araçlarına ve uçaklara, ayrıca ağır

silahlara ihtiyacı olduğu Bulgaristan tarafına her fırsatta iletilmiştir. Moskalenko, “Gerekirse Sovyet döneminden bu yana Bulgaristan’ın elinde bulunan tüm silahlar Ukrayna için gereklidir.” ifadelerini kullanmıştır (The Sofia Globe Staff, 2023).

Bulgaristan Savunma Bakanı alınan kararlar ve gelişmeler doğrultusunda, Ukrayna’ya gönderilmeleri halinde eski Sovyet silahlarının değiştirilmesi için müttefik ülkelerle görüşmelerin sürdürdüğünü doğrulamıştır. Parlamantonun kabul ettiği kararın diğer önemli kısmı, Bulgar Hükümetinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde Rusya’nın ihlal ettiği tüm hususlara ilişkin Ukrayna’ya tam destek sağlanmasıdır. Uluslararası Adalet Divanı nezdinde Rus ordusu tarafından Ukrayna topraklarında işlenen savaş suçlarının soruşturulması için uluslararası toplumun çabalarına da destek verilmesi yönünde vurgular yapılmıştır.

18 Kasım’da Bulgaristan, Uluslararası Adalet Divanı’nda Ukrayna’nın Rusya’ya karşı açtığı davaya müdahil olmuştur. Bu davada Rusya’nın, Kiev’in soykırım uyguladığı Donbass’ın Rusça konuşan nüfusunu koruma bahanesiyle Ukrayna’yı işgal ettiği iddia edilmiştir. Anlaşmazlığı çözmek için mahkeme, Ukrayna’nın Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşmeyi fiilen ihlal edip etmediğini belirlemesi gerekmektedir. Bulgaristan, Ukrayna’nın Rusya’ya karşı açtığı davaya müdahil olan dünyada 24., AB’de ise 20. ülke olmuştur (Kandilarov, 2022c).

Rusya gelişmeler karşısında, Bulgaristan’ın Ukrayna’ya askeri yardım sağlama kararını ikili ilişkilerin daha da bozulmasına yol açacak başka bir düşmanca hareket olarak değerlendirmiştir. Rusya Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Maria Zakharova; “Bulgaristan Ulusal Meclisi’nin Ukrayna’ya askeri ve teknik destek sağlama kararı, ülkemizle zaten içler acısı durumda olan ikili ilişkilerin daha da bozulmasına yol açacak başka bir düşmanca eylem.” ifadelerini kullanmıştır (Reuters, 2022).

Ukrayna'daki işgal ve gelişmeler, Bulgar hükümetini Karadeniz bölgesi ve NATO'nun doğu kanadındaki güvenlik ve savunma konularında yoğunlaşmaya itmiştir. NATO ve ABD ile diyalogu daha da artmış ve ülke içindeki NATO uzmanlarının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bulgaristan ile ABD arasındaki yoğun diyalogun bir sonucu olarak ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin, 18-19 Mart 2022 tarihlerinde Bulgaristan'ı ziyaret etmiştir. Bu ziyaret özellikle Bulgaristan topraklarında NATO üyesi devlet kuvvetlerinin katılacağı bir tabur muharebe grubunun oluşturulmasıyla ilgiliydi. Muharebe grubu 2022 yılı Mart ayında NATO tarafından ittifakın doğu kanadının bir yapısı olarak onaylandı. Bu yapı, doğu kanadında konuşlandırılması gereken toplam dört yeni askeri oluşumdan biridir. Bu taburun bir kısmı, Almanya'dan transfer edilen Stryker zırhlı savaş araçlarıyla birlikte 150 Amerikan askeri personelinden oluşan bir yapıdır. Büyük Britanya, İrlanda Kraliyet Alayı'ndan İngiliz Ordusu'na asker takviyesi yapmış, Yunanistan NATO'nun Bulgaristan'daki çok uluslu muharebe grubuna bir tanksavar müfrezesiyle katılmıştır. Arnavutluk ve Karadağ'ın daha küçük birlikler göndermesi, Türkiye'nin de kendi sınırından bölgeye hareketlenmesi beklenmiştir (Coşkun ve Ülgen, 2022).

Bulgaristan'ın ABD ve NATO'ya yönelik taahhütlerine ABD karşılık vermiştir. 7 Ekim 2022'de ABD'nin Bulgaristan Büyükelçiliği, ABD Kongresi'nin Bulgaristan için yaklaşık 40 milyon dolarlık ek dış askeri finansmanı onayladığını duyurmuştur. Bulgaristan-ABD iş birliği ile eş zamanlı olarak Bulgaristan ile Rusya arasındaki ilişkilerde keskin bir bozulma yaşanmıştır. İşgalin başlamasının ardında 7 Mart 2022 tarihinde Rus şirketlerine ve vatandaşlarına karşı "düşmanca eylemler" yürüten ülke ve bölgelerin bir listesini Rusya onaylamıştı. Listede Bulgaristan da yer almıştır. Sonuç olarak Bulgaristan, AB'de Rusya'nın gaz arzını durdurduğu ilk ülkelerden biri olmuştur. Bunun resmi nedeni olarak Rusya'nın talep ettiği ve euronun rubleye çevrileceği iki aşamalı ödeme

prosedürünün kabul edilmemesi gösterilmiştir (Kandilarov, 2022c).

ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin'in Bulgaristan'ı ziyaretinin öncesinde Sofya'daki 10 Rus diplomatın persona non grata (istenmeyen kişi) ilan edilmesi ve onlara ülkeyi terk etmeleri için 72 saat süre verilmesi krizi tırmandırmıştır. Diplomatlar, Viyana Sözleşmesi ile bağdaşmayan faaliyetler yürütmekle suçlanmıştır. Bulgaristan'ın bu düşmanca davranışına Rusya tarafından yanıt verileceği açıklanmıştır (Peycheva, 2022).

Sadece üç ay sonra, 28 Haziran'da istifa eden Başbakan Kiril Petkov Bulgaristan'daki 70 Rus diplomatın, Bulgar güvenlik teşkilatları tarafından yasa dışı faaliyetlerinin tespit edilmesiyle sınır dışı edildiklerini açıklamıştır. Rusya'nın Bulgaristan Büyükelçisine verilen sözlü notada, Bulgaristan tarafının Rusçuk'taki Başkonsolosluğunu geçici olarak kapatması beklenmiştir. Bulgaristan ise Yekaterinburg'daki konsolosluğunu geçici olarak kapatacağını belirtmiştir (Kandilarov, 2022c).

Rusya'nın Sofya Büyükelçiliği, 29 Haziran'da Bulgaristan'ın kararının düşmanca bir hareket olduğunu ve Moskova'nın buna göre yanıt vereceğini belirtmiştir. 30 Haziran'da Rusya Büyükelçisi, Rus diplomatların istenmeyen kişi ilan edilmesi hakkındaki sözlü notanın geri çekilmesini talep eden bir karşı sözlü nota vermiştir. Sözlü notada, Rusya Federasyonu'nun Bulgaristan'daki büyükelçiliğinin kapatılması konusunda gecikmeden Moskova'ya konunun iletileceği belirtilmiştir (Kandilarov, 2022c).

Yaşanan gelişmeler ve karşılıklı adımlar, Bulgaristan ile Rusya arasındaki ilişkilerde 130 yılı aşkın süredir en ciddi diplomatik kırılma olmuştur. AB'nin de yakından takip ettiği bu süreç, Bulgar diplomasisinde benzeri görülmemiş ve uzun vadeli sonuçları olacak izler bırakacak gibi görünmektedir.

2022’de Bulgaristan’ın diğer ana dış politika önceliği komşu Balkan ülkeleri olmuştur. Bunların arasında asıl yeri Makedonya Cumhuriyeti işgal etmiştir. Bulgaristan’ın 2020 yılında Kuzey Makedonya’nın AB’ye üyelik müzakere çerçevesinin kabulüne yönelik vetosu, genişlemeye yönelik stratejik planları açısından hem Bulgaristan hem de AB için en sorunlu dış politika konularından biri haline gelmiştir. Batı Balkanlar üzerinde genişleme stratejisi açısından bu konu AB’nin gündeminde önemli bir yer edinmekteydi.

2022 Ocak ayında Bulgaristan ve Kuzey Makedonya başbakanları ilişkileri iyileştirme konusunda önemli derecede anlaşmaya varmışlardır. Sadece bir hafta içinde iki ülke arasındaki ilişkilerde iki önemli olay dikkat çekmiştir. Başbakan Kiril Petkov’un 18 Ocak’ta Üsküp’e yaptığı ziyaretin ardından 25 Ocak’ta Bulgaristan ile Kuzey Makedonya arasındaki yeni diyalogun ilerletilmesine yönelik hükümetler arası bir toplantı düzenlenmiştir. Bulgaristan, tutumunu değiştirmesi ve Kuzey Makedonya’nın AB müzakere çerçevesini onaylaması için güçlü bir dış baskı altında kalmıştır (CSD Policy Brief, 2022).

Son olarak Bulgar parlamentosu 24 Haziran’da Kuzey Makedonya ile olan anlaşmazlığı çözmeye yönelik Fransız önerisini onaylama talimatı içeren bir kararı kabul etmiştir. Fransa önerisinde, Bulgaristan’ın Üsküp’e ilişkin koşullarının AB taahhütlerinin bir parçası olması ve Avrupa Komisyonu’nun bu koşulların uygulanmasının garantörü olması öngörülmüyordu. Bu seçenek, Fransa’nın AB Konseyi başkanlığı sırasında geldiği için “Fransız Önerisi” olarak anılmıştır. Bulgar Parlamentosu, AB Konseyi’nin önerisini ancak belirli koşulların karşılanması halinde onaylamasını öngörmüştür. Bulgarların ulus inşa eden bir halk olarak Makedon anayasasına dahil edilmesini sağlamak, müzakerelere hiçbir şeyin engel olmamasını garanti etmek, aynı zamanda Makedon dilinin Bulgaristan’da tanınmasının sağlanması ve Bulgaristan ile iyi komşuluk ilişkilerinin sürdürülmesi, 2017 anlaşmasına ve protokollerine

uygunluğun sağlanması müzakerelerdeki temel kriterler olmuştur (CSD Policy Biref, 2022).

2022'de Bulgaristan ile Yunanistan arasındaki ilişkilere bakıldığında, iki ülkenin Rus gazına bağımlılıklarını azaltmak için uzun süredir ertelenen doğal gaz ara bağlantı hattı Ekim ayında devreye alınmıştır. Ayrıca enerji güvenliği konusunda ikili ilişkilerde prensip kararlar alınmıştır. Her iki ülkenin gaz iletim sistemlerinin birbirine bağlanması öngörülmüştür.

2022 yılı sonunda Bulgaristan ile Türkiye arasındaki ilişkiler de hareketlenmiştir. 2022 Aralık ayında Bulgaristan Cumhurbaşkanı, Bulgaristan Dışişleri Bakanı ve Meclis Başkanı Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Ziyaretlerde iki ülke arasındaki sınır güvenliğinin Avrupa için önemi vurgulanmış, karşılıklı çıkarların yanı sıra ticari ve ekonomik konular ele alınmıştır. Bulgaristan'ın özellikle Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerde arabulucu bir rol oynaması fikri de taraflarca tartışılmıştır.

Sonuç

2022 yılı, Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle Bulgaristan için alışılmadık dışında bir uluslararası ortama bağlı olarak da son derece zorlu geçmiştir. Ne yazık ki, 2023 yılı savaşın gölgesinde Bulgaristan için de daha zor geçecek gibi gözükmektedir. Özellikle enerji arzı konusunda Rusya ile ipleri koparan ülke, diplomatik adımlarla birlikte ilişkileri Rusya kanadında daha da zora sokmuştur. Bulgaristan, başta enerji güvenliği ile ilgili olmak üzere ortaya çıkan bir dizi soruna çözüm arayarak Balkan bölgesinde aktif bir rol oynamaya çalışmaktadır.

Mayıs ayının başında 47. Ulusal Meclis, Ukrayna'ya doğrudan silah ve askeri teçhizat teslimatı yapmayacağını, ancak bu askeri teçhizatların bakımı ve tamiri konusunda destek verileceğini açıklamıştır. 3 Kasım 2022'de ise Bulgaristan'ın yeni parlamentosu Ukrayna'ya askeri-teknik destek sağlanmasına ilişkin kararı "uluslararası toplumun savaş kurbanlarını

desteklemeye yönelik ortak çabalarına bir katkı olarak” onaylamıştır. Ukrayna’ya askeri teçhizatların onarımlarının yanı sıra silah ve mühimmat tedarikinin de yapılmasına karar verilmiştir. 3 Kasım’da alınan kararlar Bulgaristan Ulusal Meclisi, Ukrayna’nın toprak bütünlüğüne verdiği güçlü desteği yeniden teyit etmiş ve Ukrayna topraklarının yasa dışı ilhakını reddetmiştir.

2023’ün başında Bulgaristan hâlâ ciddi bir siyasi kriz içinde yoluna devam etmektedir. 2022 Kasım ayında yeni seçilen Ulusal Meclis, ülke için istikrarlı bir hükümet oluşturmayı henüz başaramamıştır. Bulgaristan geçici bir hükümet tarafından yönetilmekte ve parlamentodaki siyasi bölünme giderek derinleşmektedir. Ülkedeki en önemli iki siyasi oluşumun meclis desteğini toplayamamasının ardından hükümeti kurmak için son bir yetki devri söz konusudur. Parlamentoda düzenli bir hükümet kurma şansı çok düşük görünüyor. Bu durum, 2023 ilkbaharında yeni seçimlerin yapılması anlamına gelmektedir. Üç yıldan kısa bir süre içinde üst üste beşinci seçim olacağından tansiyonun yükselmesine kesin gözüyle bakılabilir. Halk arasında siyasi ilgisizlik ümitsizlikle birlikte artmaktadır, bu durum seçimlere daha yüksek oranlarda katılım şansını azaltmaktadır. Aynı zamanda 2023 yılı Bulgaristan’da yerel seçimlerin de yapılacağı son derece önemli bir gelişmeye tanık edecek. Sonuçlar, ülkenin yerel yönetimi ve siyasi partilerin istikrarı açısından çok önemli gözükmektedir.

Kaynakça

- Bulgarian National Bank (2022). *Economic Review* 1/2022. https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/pub_ec_r_2022_01_en.pdf adresinden alındı.
- Coşkun, A. ve Ülgen, S. (2022). *Political Change and Turkey’s Foreign Policy*. *Carnegie Endowment for International Peace Working Paper*.

- https://carnegieendowment.org/files/Coskun_Ulgen_Turkey_final.pdf adresinden alındı.
- CSD Policy Brief (2022). *Promoting Constructive Capital in Bulgaria and North Macedonia Policy Brief No. 117*. Center for The Study of Democracy (CSD). https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/2022_11/BRIEF_117_ENG_WEB.pdf adresinden alındı.
- Dobrova, L. ve Lilyanova, V. (2023). *Bulgaria's National Recovery and Resilience Plan-January 2023*. EPRS (European Parliamentary Research Service). [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIEF/2022/733662/EPRS_BRI\(2022\)733662_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIEF/2022/733662/EPRS_BRI(2022)733662_EN.pdf) adresinden alındı.
- Economic Research Institute (2022). *Годишен Доклад 2022*, <https://www.iki.bas.bg/en/annual-report-2022> adresinden alındı.
- Eurostat (2022). *Shedding Light on Energy in the EU*. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/img/pdf/shedding-light-in-the-EU-2022_en.pdf?lang=en adresinden alındı.
- Güntay, V. (2022). Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan'da Beklentiler. Ö. Tüfekçi, & F. Kırbasoğlu (Ed.) içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 103-135), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Havrylyuk, I. ve Tsvetanov, V. (2023). *Bulgaria as a Breeding Ground for Russia's Influence in the Balkans*. Pulaski Policy Papers. https://pulaski.pl/wp-content/uploads/2023/02/Pulaski_Policy_Paper_No_05_2023_EN.pdf adresinden alındı.
- Kandilarov, E. (2022a). *Bulgaria social briefing: Overview of Bulgarian Society in 2022*. China-CEE Institute. <https://china-cee.eu/2022/12/28/bulgaria-social-briefing-overview-of-bulgarian-society-in-2022/> adresinden alındı.

- Kandilarov, E. (2022b). *Bulgaria political briefing: Bulgaria 2022: Overview of the Political Year*. China-CEE Institute. <https://china-cee.eu/2022/12/14/bulgaria-political-briefing-bulgaria-2022-overview-of-the-political-year/> adresinden alındı.
- Kandilarov, E. (2022c). *Overview of the Bulgarian International Policy in 2022*. China-CEE Institute. <https://china-cee.eu/2023/01/05/bulgaria-external-relations-briefing-overview-of-the-bulgarian-international-policy-in-2022/> adresinden alındı.
- National Statistical Institute (2022). *Inflation and Consumer Price Indices*. <https://www.nsi.bg/en/content/2445/inflation-and-consumer-price-indices> adresinden alındı.
- Psycheva, A. A. (2022). *Bulgaria and Russia: A Diplomatic Deficit*. Research Association for Interdisciplinary Studies (RAIS). <https://rais.education/wp-content/uploads/2022/11/0235.pdf> adresinden alındı.
- Popivanov, B. (2022). *Democracy and Human Rights, Polit-Barometer*. Friedrich Ebert Stiftung. https://bulgaria.fes.de/fileadmin/user_upload/documents/publications/2022/Barometer_Year22_Issue3_March_WEB_ENG.pdf adresinden alındı.
- Radoykov, I. (2022). *Bulgaristan'da erken genel seçimin ardından parlamentoya 7 parti girdi*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bulgaristan-da-erken-genel-secimin-ardindan-parlamentoya-7-parti-girdi/2701025> adresinden alındı.
- Reuters (2022). *Russian Foreign Ministry Says Moscow in Occasional Contact with US*. <https://www.reuters.com/world/europe/russian-foreign-ministry-says-moscow-occasional-contact-with-us-2022-11-09/> adresinden alındı.
- Stanchev, K. et al. (2022). *Bulgaria Report, Sustainable Governance Indicators 2022*. Bertelsmann Stiftung. <https://www.sgi->

network.org/docs/2022/country/SGI2022_Bulgaria.pdf adresinden alındı.

Szczerba, M. (2022). *The Western Balkans: Russia's War on Ukraine and The Region's Enduring Challenges*. NATO Parliamentary Assembly, Economics and Security Committee, Sub-Committee on Transition and Development Report.

https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2023-01/018%20ESCTD%2022%20E%20rev.%20%20fin%20-%20WESTERN%20BALKANS%20-%20SZCZERBA%20REPORT_0.pdf adresinden alındı.

The Sofia Globe Staff (2023). *The Sofia Globe*. <https://sofiaglobe.com/2023/02/27/outgoing-ukrainian-ambassador-to-bulgaria-given-high-state-honour/> adresinden alındı.

Vassileva, R. (2022). *After yet another Election, Where are You Heading Bulgaria? Middlesex University Research Repository*.

<https://eprints.mdx.ac.uk/36919/1/Where%20are%20you%20heading%20Bulgaria%20RV%20final.pdf> adresinden alındı.

Wunsch, N. (2022). *Inflation Rate for Food in Bulgaria from May 2015 to October 2022* Statista.

<https://www.statista.com/statistics/537180/bulgaria-inflation-rate-food/> adresinden alındı.

Zankina, E. (2022). *The 2022 Elections in Bulgaria: Another Dead-end Street, Election Analysis*. Contemporary Southeastern Europe.

<https://unipub.uni-graz.at/download/pdf/8503575.pdf> adresinden alındı.

YAZARLAR

Adnan SEYAZ

Adnan Seyaz lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) bölümünde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmalarını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında tamamlayarak 2018 yılında “Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu’nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm” başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. Bir dönem Vilnius Üniversitesi’nde (Litvanya) eğitim görmüş ve Rusya, Almanya, Polonya ve Sırbistan’da çeşitli konferanslarda bildiriler sunmuştur. Çalışma alanları Rusya siyaseti, Post-Sovyet çalışmaları, demokratikleşme ve otoriterleşme konularını kapsamakta ve bu alanlarda yayımlanmış birçok makale ve kitap bölümü bulunmaktadır. 2009 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde görev yapmaktadır.

Ahmet ATEŞ

Lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2011 yılında almıştır. Müteakiben, aynı üniversitede “Stratejik İstihbarat ve Türk Dış Politikası’na Etkisi” başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamlamıştır. 2015 yılında University of Delaware Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. 2017 yılında “An Evaluation of the US Intelligence Community after 9/11” adlı tezi ile ikinci yüksek lisans derecesini alan Ahmet Ateş 2020 yılında aynı üniversiteden “Understanding the Change in Intelligence Organizations: An Institutional Framework” adlı tezi ile doktor unvanı almıştır. Temel araştırma alanları istihbarat ve ulusal güvenlidir.

Anıl Çağlar ERKAN

2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2013 yılında Adnan Menderes Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans

Programını tamamlamıştır 2014 yılından beri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İnsan Kaynakları Yönetimi Programında Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır. Erkan, enerji, dış politika ve güvenlik alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Ayça EMİNOĞLU

1997 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde lisans eğitimini, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler anabilim dalında yüksek lisansını ve 2011-2015 yılları arasında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim dalında doktora eğitimini bitirmiştir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası ilişkiler Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Eda TUTAK

1989 yılında İzmir’de doğan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak; 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden bölüm birincisi ve yüksek onur öğrencisi olarak mezun oldu. Ardından 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler anabilim dalı tezli yüksek lisans programını, 2021 yılında ise aynı üniversitede Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında doktora programını tamamladı. 2015-2017 tarihleri arasında İzmir Olgunlaşma Enstitüsü Araştırma Birimi’nde hizmet verdikten sonra 2017’de Gümüşhane Üniversitesi’nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başlayan Tutak, 2022 yılında Doktor Öğretim Üyesi olarak Gümüşhane Üniversitesi İrfan Can Köse Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümüne atandı. Halen bu üniversitede Hukuk Bölümü Başkanı olarak görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak, uluslararası ilişkiler alanında spesifik olarak deniz gücü,

denizcilik stratejileri ve denizcilik politikaları kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

01.09.1993 tarihinde Erzurum İli Yakutiye İlçesi'nde doğdu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı ve “Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneği” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında, YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında doktora öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

Gökhan OÇALAN

1989 yılı Tokat Erbaa doğumlu olan yazar, ilk orta ve lise eğitimini Erbaa'da tamamlamış, 2008-2012 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, 2013-2015 yılları arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2019 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılında Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda Uluslararası İlişkiler Uzmanı olarak memuriyet görevine başlayan yazar, hâlihazırda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde Giresun Askerlik Şube Başkanlığı'nda görevine devam etmektedir. Evli olan yazar iyi seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.

Hasan YILMAZ

1995 yılında Kara Harp Okulundan mezun olmuş, çeşitli birlik komutanlığı ve yurt içi ve yurt dışı karargâh görevlerinde bulunmuştur. 2000-2001 yıllarında ABD Dz.Kuv.leri Yüksek Lisans Okulunda Uluslararası Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları alanında “Turkey and the Middle East: Threats and Opportunities” başlıklı tez ile yüksek lisans derecesi, 2015-2016 yıllarında Barselona Uluslararası Çalışmalar Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler alanında “Turkey’s Foreign Policy Towards Russia: Business as Usual?” başlıklı tez ile diğer yüksek lisans derecesini almıştır. 2018 yılında TSK’dan emekli olmuştur. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler Doktora Programı öğrencisidir.

Hülya KINIK

Hülya Kınık, 2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından mezun olmuştur. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans programını; 2022 yılında ise aynı üniversite ve anabilim dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. Kınık’ın “Yükselen Güçler”in uluslararası sistem üzerindeki etkilerini, ağırlıklı olarak Türk Dış Politikası’na odaklanarak araştırdığı doktoru tezi, 2023 YÖK Üstün Başarı Ödülleri kapsamında Sosyal ve Beşerî Bilimler alanında yılın en iyi doktora tezi ödülüne layık görülmüştür. 2014-2023 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Kınık, Ağustos 2023 itibarıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Kemal GÖKÇAY

Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2012’de aynı üniversite ve bölümde yüksek lisansını bitirdi. 2013-2014 yıllarında Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2015 yılında MEB yurt dışı lüsans üstü bursu kapsamında ABD’ye gitti. Önce University of Texas at Austin (Austin, Teksas) 1 yıl dil eğitimi, ardından Georgia State University’de (Atlanta, Georgia) ikinci Master’ını tamamladı. 2019’dan beri Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmakta ve Bursa Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktorasına devam etmektedir.

Meltem HASANÇEBİ

20.09.1991 tarihinde Trabzon ili Araklı ilçesinde doğdu. 2014 yılında Atatürk Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı’na başladı. 2021 yılında Giresun Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda yüksek lisans programını tamamladı ve “"Kemalist Söylem" Üzerinden Türk Dış Politikası’nı Anlamak” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2021 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda doktora programına halen devam etmektedir.

Muhammet NEGİZ

Uludağ Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü mezunudur. Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı Dil Bursu ile St. Petersburg Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi’nde eğitim almıştır. Erzincan Üniversitesi (EBYÜ) işletme yüksek lisansının ardından lisansüstü eğitimine EBYÜ-Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Ortak Doktora Programında devam etmektedir. Erzincan Üniversitesi’ndeki

araştırma görevliliği ve Abay Kazak Dil ve Kültür Merkezi koordinatör yardımcılığı görevleri sonrasında halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir.

Muharrem BAYRAK

Muharrem Bayrak, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE) Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda YÖK 100/2000 "Uluslararası Güvenlik ve Terör" Doktora Programı'nda öğrencidir. Yüksek lisans eğitimini "Nordik ve AB güvenlik Yaklaşımlarının Güvenlikleştirme Teorisi Çerçevesinde Analizi" başlıklı teziyle 2019-2022 yılları arasında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Doç. Dr. Vahit GÜNTAY danışmanlığında tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2014-2019 yılları arasında yine aynı üniversitede tamamlamıştır. Bayrak, 2022 yılında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler A.B.D. YÖK 100/2000 Uluslararası Güvenlik ve Terör Doktora programında öğrenciliğine devam etmektedir. Bayrak, KTÜ Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde araştırmacı olarak görev üstlenmektedir. Araştırma alanlarını, uluslararası ilişkiler ana başlığı altında uluslararası güvenlik çalışmaları, güvenlik teorileri, terörizm ve siber güvenlik oluşturmaktadır.

Murat ÇEMREK

Sırasıyla ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora ve Budapeşte Koleji: Yüksek İhtisas Çalışmaları Enstitüsü'nde (Macaristan) doktora sonrası çalışmasını tamamladı. Bilkent, Atatürk Alato (Kırgızistan), Selçuk, El Farabi (Kazakistan) Üniversitelerinde ve Polis Akademisi'nde lisanstan doktora çeşitli düzeylerde dersler verdi. Ahmet Yesevi Uluslararası Üniversitesi'nin (Kazakistan) Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Kurucu Müdürlüğünü üstlendi. Selçuk Üniversitesi'nde Bölüm

Başkanlığı, Erol Güngör Türk Diasporası Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü ve Üniversite Erasmus Programı Koordinatörlüğünü yürütücülüğünü yapmış olan Çemrek, halen Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Türkçe ve İngilizce olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası dergide makale, değerlendirme, kitap bölümü yazar Çemrek, birçok akademik derginin de editörler kurulu, hakem ve bilimsel danışmanlar kurulunda yer almaktadır.

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr. Murat Ülgül, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesidir. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimini bitirdikten sonra ABD'de Florida State University'de Doğu Avrupa ve Rus Çalışmaları programında (2008-2010) ve University of Delaware'da Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde (2010-2012) yüksek lisans yapmıştır. 2015 yılında University of Delaware'da doktorasını tamamlamıştır. Başta International Relations, Middle East Policy ve International Spectator olmak üzere birçok uluslararası ve ulusal dergide yayını ve kitap bölümleri olan Dr. Ülgül, aynı zamanda Uluslararası Güvenliğe Giriş (Nobel Akademik Yayıncılık, 2021) kitabının da editörlerindedir.

Müge YÜCE

2010 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından, 2014 yılında Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler yüksek lisans programından mezun olmuştur. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamlayan yazar, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Özel çalışma alanı Çin Dış Politikası olan Yüce, daha önce Turku, Opole ve Tayvan National Chung Hsing Üniversiteleri'nde bulunmuştur.

Nimet KALKAN

Nimet Kalkan, İşletme Bölümü ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programlarında çift anadal yaparak Ufuk Üniversitesinden mezun olmuştur. Eğitimini burslu ve birincilik derecesi ile tamamlayan Kalkan, 2015 yılından bu yana Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Aynı üniversitede İşletme Bütünleşik Doktora Programını 2023 yılında tamamlayan Kalkan'ın akademik çalışmaları; stratejik yönetim, uluslararası işletmecilik, birleşme ve satınalmalar, ihracat, sürdürülebilirlik ve etik gibi konular üzerine yoğunlaşmaktadır.

Nükhet GÜNTAY

Nükhet Güntay, 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2020 yılında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2021 yılında aynı programda, Güvenlik ve Terör alanında 100/2000 YÖK Projesi destekli burslu doktora eğitimine başlamıştır ve bu programda çalışmalarını sürdürmektedir. Lisans eğitimi sırasında Mevlâna değişim programı kapsamında Kazakistan'da, yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında Erasmus değişim programı kapsamında Portekiz'de bulunmuştur.

Rukiye PATAN

Rukiye Aleyna Patan 1998 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programına başlayıp 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans programına başlayan Rukiye Aleyna Patan, Potsdam

Üniversitesi'nde değişim programını tamamladıktan sonra 2023 yılında Münih Teknik Üniversitesi'nde ikinci Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır.

Vahit GÜNTAY

2008 yılında Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2016 yılında yine aynı programda doktora eğitimini tamamlamıştır. 2009-2016 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan GÜntay, 2017 yılından bu yana aynı bölümde Doç. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Doktora çalışması öncesi ve sonrasında yurtiçi ve dışında siber güvenlik ile ilgili birçok araştırma ve projeye katkı sağlayan GÜntay; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Siber Politikalar, Siber İstihbarat ve Dış Politika, Dijital Diploması, Devletler ve Yapay Zekâ gibi dersler vermektedir.

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-60-5

© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon